

Brussel, 24 juni 2014

Belfius-studie: Gemeentefinanciën 2014

Gemeenten slaan een nieuwe weg in

Gebruik makend van zijn knowhow in het domein van de overheidsfinanciën heeft Belfius Bank een nieuwe exclusieve analyse klaar van de financiële situatie van de Belgische gemeenten. U leest hierbij in primeur de eerste resultaten van deze analyse.

Net als de andere overheden van het land, worden de gemeenten niet alleen geconfronteerd met zowel de zwakke economische conjunctuur maar ook met de uitvoering van hervormingen die een impact hebben op hun financieringsbronnen en op hun uitgaven (pensioenhervorming, brandweerdienst, toename van de sociale bijstand enz.). De beperkte bewegingsruimte wordt bovendien nog in de verf gezet door factoren van onzekerheid die rechtstreeks te maken hebben met bepaalde hervormingen of met de gemeente zelf als instelling (nieuwe regels inzake lokale governance, boekhouding, institutionele hervormingen enz.).

In het kader van zijn traditionele studie die gewijd is aan de financiën van de lokale besturen, heeft Belfius Bank eens te meer de schijnwerpers gericht op de meest recente evoluties van de gemeentefinanciën (budgetten 2014) in de drie gewesten van het land. Als historisch financieel partner van de lokale besturen kan Belfius Bank zich baseren op zeer representatieve budgettaire gegevens (561 gemeenten of 97 % van de bevolking).

Sinds de voorbije institutionele hervormingen in ons land, is de organisatie van de lokale besturen nu een bijna uitsluitend gewestelijke bevoegdheid. Door de toenemende regionale differentiëring die daarvan het gevolg is zowel op reglementair vlak (organieke wet, toezicht, boekhoudkundige regels enz.) als wat de sociaal-demografische omgeving aangaat, zagen wij ons genoodzaakt om een aparte analyse te maken voor de gemeenten van de drie gewesten van het land.

Als we de regionale verschillen buiten beschouwing laten, stellen we toch enkele globale **trends** vast die opgaan voor alle gemeenten van het land.

Ook al geven de budgetsaldi geen uitgesproken verslechtering te zien, toch bevestigen de resultaten van onze analyse dat tal van gemeenten problemen hebben gehad om hun budget voor 2014 rond te krijgen. We stippen de volgende elementen aan:

- De minder grote stijging van de personeels- en de werkingsuitgaven wijzen erop dat de gemeenten hun uitgaven strikt onder controle willen houden.
- De personeelsuitgaven (meer dan 40 % van de totale uitgaven) blijven onder druk staan en ondervinden de eerste gevolgen van de hervorming van de pensioenen van het vastbenoemd personeel (hogere bijdragepercentages). De eerste jaren van deze nieuwe gemeentelijke bestuursperiode vormen eveneens een breuk met het verleden door een daling van het aantal werknemers in de gemeentebesturen (ook al is die in deze fase nog erg beperkt).
- Ondanks de slappe economische conjunctuur en de beperkte stijging van de aanslagvoeten konden de gemeenten toch rekenen op gunstige vooruitzichten op het vlak van de belastingontvangsten (tussen 4 en 5 % stijging van de PB). Die gunstige evolutie vloeit voor een deel voort uit tijdelijke effecten die te maken hebben met het inkohieringsritme van de belastingaangiften.

- Na de traditionele daling die wordt vastgesteld tijdens het eerste begrotingsjaar van de nieuwe gemeentelijke bestuursperiode, blijven de investeringsprojecten van de gemeenten tekenen van vertraging vertonen (met uitzondering van de Brusselse gemeenten, die onder hoge demografische druk staan). De nieuwe boekhoudkundige implicaties hebben daar zeker mee te maken. In Wallonië werden de gemeenten door hun toezichhoudende overheid gevraagd kleinere bedragen uit te trekken voor alleen die investeringsprojecten die daadwerkelijk zullen worden uitgevoerd (-18,5 % in vergelijking met 2013). In Vlaanderen zorgt de eis voor een na te leven evenwicht (autofinancieringsmarge) tegen een meerjarenhorizon (2014-2019) in het kader van de BBC, elk jaar voor een terugval bij de investeringsprojecten met gemiddeld bijna 20 %. Ondanks de verwachte daling blijven we wijzen op de essentiële rol die de lokale overheidsinvesteringen spelen voor de Belgische economie, de lokale ondernemingen en de werkgelegenheid (0,8 % van het bbp gemiddeld op jaarbasis, bijna 50 % van de overheidsinvesteringen).
- Als logisch gevolg van de afnemende investeringen, zou de schuldenlast van de gemeenten stabiel blijven in 2013 en 2014 (+/- 4 % van de volledige Belgische overheidsschuld) terwijl de financiële lasten, waarvoor eveneens historisch lage rentevoeten gelden, gedaald zijn.
- De begrotingssaldi (zowel voor het eigen dienstjaar als voor het algemeen totaal) geven geen spectaculaire evoluties te zien.
In Wallonië en Brussel (waar de gemeenten blijven werken met de traditionele boekhouding van de lokale besturen) benaderen de saldi voor het eigen dienstjaar het evenwicht, terwijl de saldi voor het algemeen totaal overschotten vertonen die aanzienlijk blijven (respectievelijk 328 miljoen EUR en 58 miljoen EUR).
Voor de Vlaamse gemeenten die allemaal voor het eerst zijn overgeschakeld naar hun nieuwe boekhoudkundige kader (de Beleids- en Beheerscyclus of BBC) meet voortaan de **autofinancieringsmarge** het financieel draagvlak van de gemeenten. Dit is de mate waarin ze hun kosten verbonden aan schulden kunnen dekken, schulden die ze aangaan om hun werking en investeringen mee te financieren. Die marge is in 2014 positief voor twee gemeenten op drie en komt uit op 13 EUR per inwoner.
- Op basis van de Europese normen (SEC2010) die dienen als referentie voor de analyse van de overheidsfinanciën in de diverse lidstaten (stabiliteitspact), bedraagt de financieringsbehoefte afgeleid op basis van de meest recent beschikbare rekeningen (nl. 2012) volgens onze ramingen¹ voor alle gemeenten van het land iets meer dan 1 miljard EUR. Uit onze analyse blijkt dat die financieringsbehoefte uitsluitend kan worden toegeschreven aan de verwezenlijking van bijzonder hoge investeringen tijdens het laatste jaar van de vorige gemeentelijke bestuursperiode en niet aan een exploitatietekort.

1. De financiën van de Vlaamse gemeenten

Nu alle gemeenten de nieuwe beleids- en beheerscyclus (BBC) toepassen en een eerste meerjarenplan nieuwe stijl opmaakten, blijkt uit de cijfers duidelijk dat de gemeenten een nieuwe weg ingeslagen zijn om de evenwichtscriteria te halen opgelegd in BBC. Over een tijdshorizon van 6 jaar, van 2014 tot 2019, het jaar na de lopende bestuursperiode, springen **volgende trends** in het oog:

¹ Raming op basis van de gemeenterekeningen van 2012 maar zonder specifieke en structurele correcties van het INR.

Tabel met de kencijfers – zie bijlage voor meer details

	BBC 2014		BBC Meerjarenplan 2014-2019
	(EUR/inw.)	Evolutie	
Exploitatie-ontvangsten	1.538	6,8 %	1,6 %
Exploitatie-uitgaven	1.417		1,2 %
Personeelskosten (incl. onderwijs)	616	1,7 %	1,3 %
Toegestane werkingsubsidies			
•voor sociale bijstand	149	8,2 %	2,0 %
•voor politiediensten	145	3,0 %	3,1 %
Investeringsuitgaven	453		-19,1 %
Zelffinancieringsmarge	13		20,0 %
Budgettair resultaat	-125		+166,2 %
Schuld (2012)	1.294	1,4 %	

Exploitatie

- Om het exploitatiebudget sluitend te houden en het exploitatiesaldo de komende jaren verder op te bouwen, zijn de gemeenten van plan **de toename van uitgaven en ontvangsten zeer strak in de hand te houden**.
- De meerjarenplannen voorzien na een eerder beweeglijk overgangsjaar 2014, waarin de budgetten nog even toenemen, een status-quo in 2015 vooraleer ze opnieuw beheerst verder evolueren, met een gemiddelde groei van 1,2 % per jaar voor de uitgaven en een iets sterkere toename voor de ontvangsten (+ 1,6 %).
- Het contrast met het groeitempo tijdens de vorige bestuursperiode (3,6 % en 3,4 %) is vrij groot.

Exploitatie-UITGAVEN

- Ondanks de druk van de oplopende pensioenkosten slagen de gemeenten er in de **personeelskosten onder controle te houden** met een beperkte groei van 1,7 % in 2014 en een status-quo in 2015. Het aantal personeelsleden begon midden 2013 voor het eerst af te bouwen.
- Met een gemiddelde groei van slechts 1,3 % per jaar over de hele periode moet telkens 2 % loonsverhoging worden opgevangen (wanneer de spilindex voor de lonen van het overheidspersoneel overschreden wordt). De gemeenten zijn dan ook van plan het aantal personeelsleden verder te verminderen in de loop van het meerjarenplan om de loonkosten te milderen.
- De **werkingskosten** worden mogelijk nog strakker in bedwang gehouden, zeker tijdens de eerste jaren, en ze lopen pas na 2017 opnieuw lichtjes op.
- De **toelage voor sociale bijstand** (OCMW) compenseert in 2014 ruimschoots de correctie die het jaar ervoor plaatsvond vooraleer de BBC werd opgestart (+8,2 %). Daarna valt de evolutie terug tot 2 % per jaar. De **politiedotatie** blijft echter steviger aangroeien, met 3,1 %.

Exploitatie-ONTVANGSTEN

- Vooral de permanente groei van de **fondsen** (3,4 %) levert een constant deel aan werkmiddelen voor de gemeenten, samen met de verder evoluerende **belastingontvangsten** (1,5 %) die op hun beurt de beleidsautonomie van de gemeenten garanderen.

- In het tweede jaar van de bestuursperiode nemen gemeenten wel vaker de beslissing om hun aanslagvoeten te verhogen. Zo ook in 2014. Minder dan 1 op 10 gemeenten verhoogden de **aanslagvoet voor de aanvullende personenbelasting**. Die bedraagt in 2014 7,27 %.
- Meer gemeenten verhoogden in 2014 echter de **opcentiemen op de onroerende voorheffing** (ongeveer een op vijf gemeenten). De opcentiemen bedragen gemiddeld 1 393 opcentiemen na een verhoging met 37 opcentiemen.
- Ook de **lokale belastingen** nemen voor het tweede jaar op rij een hoge vlucht, met een toename van 15 % in 2014. De lokale belasting op drijfkracht en op tweede verblijven levert de hoogste sommen op. Ook in 2015 is nog een toename voorzien voor de opbrengst uit tweede verblijven.

Investeringsen

In tegenstelling tot de strakke beheersing van de exploitatiebudgetten kennen de investeringsbudgetten een stelselmatige afname tot 2018 met 19,1 % per jaar. Dit kan wel worden genuanceerd:

- Het **overgangsjaar** 2014 vertrekt op een hoog niveau dat rechtstreeks het gevolg is van de overgang naar BBC door overboekingen van vastgelegde kredieten. Eenzelfde fenomeen deed zich eerder ook voor bij de pilootbesturen.
- **Wegenbouw en beheer van regen- en afvalwater** (via riolering) vormen samen een derde tot de helft van de gemeentelijke investeringen. De markt voor wegen-en rioleringsbouw wacht half juni 2014 nog steeds op de opbouw van het orderboekje.
- Daarenboven vormen investeringen een **sluitpost in het financieel beleid**. Of gemeenten al dan niet investeringen uitstellen of schrappen zal afhangen van de mate waarin hun financiële beleidsruimte in de loop van het meerjarenplan investeren mogelijk maakt. Wellicht wachten heel wat besturen de realisatie van hun meerjarenplan nieuwe stijl eerst wat af.

Schuld

In de balansen 2012 staat voor 7,6 miljard EUR aan financiële schulden genoteerd, waarvan 6,9 miljard EUR langetermijnschuld. Deze schuld nam met 1,4 % toe ten opzichte van 2011. BBC voorziet via het criterium van de autofinancieringsmarge een gecontroleerde opbouw van de schuld. Gemeenten kunnen slechts leningen aangaan om hun werking en investeringen mee te financieren voor zover het exploitatiebudget voldoende middelen genereert om de aflossingen en de interest te dragen.

Saldi

- Het **structureel evenwicht** dat de BBC oplegt tegen 2019 maakt dat gemeenten een nieuwe weg inslaan in hun financieel beleid. Het is een uitdaging om een positieve autofinancieringsmarge te noteren aan het einde van het meerjarenplan (financieel draagvlak voldoende om de kosten van schulden te dragen). Na het opnemen van de aanvankelijk ruime overschotten zal de financiële beleidsruimte op korte termijn beperkt zijn.
- Volgens de **ESR-normen** noteren de Vlaamse gemeenten in 2012 een negatief **vorderingensaldo** van 511 miljoen EUR (raming) na een positief saldo van 200 miljoen EUR het jaar ervoor. De investeringen die op het einde van de legislatuur omvangrijker zijn, wegen hierin sterk door.
- Door het hoge niveau van gebudgetteerde investeringen vanaf 2014 weerspiegelen de cijfers van het meerjarenplan een negatief vorderingensaldo dat geleidelijk afbouwt naarmate de investeringscijfers dalen, waarna het vorderingensaldo in 2018 weer positief wordt. Deze cijfers houden geen rekening met eventueel verder toe te passen correcties.

2. De financiën van de Waalse gemeenten

Voor de Waalse gemeenten komen uit de **budgetten 2014** (en de **rekeningen over 2012**) de volgende grote trends in de evolutie globaal naar voren:

Tabel met de kencijfers (Begrotingen 2014) – zie bijlage voor meer details

	In EUR/inw.	% evolutie (t.o.v. 2013)
Totale gewone uitgaven	1.339	-1,8 % / +2,3 % (zonder GS)
Personeelsuitgaven	556	+1,9 %
Dotatie aan het OCMW	125	+2,1 %
Belastingontvangsten	662	+4,0 %
Saldo eigen dienstjaar	+8	-
Saldo algemeen totaal	+92	+7,9 %
Investeringsuitgaven	354	-18,5 %
Gemeenteschuld (rekeningen 2012)	1.519	+4,9 %

Wat de **gewone uitgaven** betreft:

- Wij stellen een duidelijke vermindering vast van de **totale gewone uitgaven** in 2014 (-1,8 %). Die daling is toe te schrijven aan uitzonderlijke verrichtingen in 2013 bij de grootsteden (onder meer in verband met de pensioenlasten). Als we geen rekening houden met de uitzonderlijke impact, nemen de gewone uitgaven van de Waalse gemeenten in feite toe met +2,3 %, wat een matige stijging is.
- Ondanks de nieuwe lasten die voortvloeien uit de pensioenhervorming, bleven de **personeelsuitgaven** zeer goed onder controle, met een groei die beperkt bleef tot +1,9 %. Bovenop het uitblijven van een indexesprong in 2014, hebben de Waalse gemeenten tijdens het 1ste kwartaal van 2013 een lichte daling laten optekenen van het personeelsbestand (-0,8 % van het aantal VTE's), wat neerkomt op een historische breuk in vergelijking met de jaren daarvoor.
- Wij stellen eveneens een beperkte toename vast van de **dotatie aan het OCMW** (+2,1 %) en nagenoeg een stagnatie (+0,4 %) van de **dotatie aan de politiezone** in 2014, in tegenstelling tot de grotere groeipercentages van de voorbije jaren (tussen 3 % en 4 % per jaar).
- De **financiële lasten** nemen toe met 2,9 % in 2014, maar die evolutie is uitsluitend toe te schrijven aan de stijging van de annuïteiten voor de terugbetaling van de schuld (+4,7 %) veeleer dan aan de evolutie van de rentelasten (-1,0 %).

Wat de **gewone uitgaven** betreft:

- Ondanks de slappe economische context en de vrijwel stabiel gebleven opcentiemen (BP en onroerende voorheffing), zijn er voor de Waalse gemeenten gunstige vooruitzichten op het vlak van de **belastingontvangsten** (+4,0 %). Die evolutie kan worden toegeschreven aan de stijging van de specifiek lokale belastingen (+7,5 %) en ook aan een dynamische toename van de ontvangsten uit de PB (+ 4,4 %) (die echter ten delen te wijten is aan technische effecten die een invloed hebben op het ritme van de inkohiering (FOD Financiën)).

- De meer uitgesproken stijging van de **specifiek lokale belastingen** (+7,5 %) heeft ten dele te maken met de evolutie van de belasting op afval in het kader van de toepassing van de werkelijke prijs, alsook van de lokale belasting op het innemen van het openbaar domein (parking) en op het vermogen (buitenverblijven, leegstand...).
- De forse stijging van de **ontvangsten uit prestaties** (+17,2 %) wordt in hoofdzaak beïnvloed door de boeking van een "bijzonder krediet m.b.t. de ontvangsten voor niet-gedane uitgaven" dat wordt toegestaan door de nieuwe budgettaire circulaire. Dat fictieve krediet, dat voor het eerst werd voorzien in de budgetten van 2014, bedraagt ongeveer 39 miljoen EUR en is bedoeld om beter rekening te houden met de effectieve verwezenlijkingsgraad van bepaalde uitgaven (personeel, werking enz.).
- De **financiële opbrengsten**, die voor meer dan 85 % bestaan uit dividenden van de intercommunales voor de distributie van elektriciteit en gas, laten een forse daling zien met 9,1 % op het budget voor 2014 in vergelijking met het budget voor het dienstjaar daarvoor. Die terugval wordt grotendeels beïnvloed door de structurele daling van die dividenden van de intercommunales als gevolg van de vrijmaking en de herstructurering van de energiesector.

In verband met de **investeringen en de schulden**:

- Op basis van de budgetten bedragen de nieuwe **investeringen** voor het eigen dienstjaar 1,3 miljard EUR, d.i. 354 EUR per inwoner. Zij vertonen een terugval met 18,5 % nadat in 2013 al een daling werd vastgesteld met 16,5 % (wat trouwens traditioneel is voor het 1ste jaar van een nieuwe bestuursperiode). De neerwaartse evolutie die in 2014 wordt vastgesteld, is in hoofdzaak het gevolg van de toepassing van nieuwe richtlijnen uit de omzendbrief voor het opstellen van de begroting die een investeringsbaken invoeren (een maximumbedrag per inwoner).
- De **gemeenteschuld** bedraagt 5,1 miljard EUR, d.w.z. gemiddeld 1.234 EUR per inwoner, op basis van de rekeningen 2012. Ze is ten opzichte van 2011 gestegen met 9,8 % als gevolg van de financiering van de nieuwe investeringen die op hun hoogste peil waren aanbeland op het einde van de vorige bestuursperiode.

In verband met de **saldi van het budgettair evenwicht**:

- Volgens de **budgetten van 2014**, laten de Waalse gemeenten een licht overschot optekenen van 29 miljoen EUR voor het **eigen dienstjaar** (+0,6% van de gewone ontvangsten). Dat laatste moet worden gerelativeerd door de invoering van het nieuwe "fictieve krediet" voor de ontvangsten uit prestaties (zie hoger), doordat uitgesproken een beroep wordt gedaan op voorzieningen (ten belope van 15 miljoen EUR) en door de gedeeltelijke aanrekening van de stijging van de pensioenlasten voor de voorgaande boekjaren (responsabiliseringscoëfficiënt).
- Het overschot voor **het algemeen totaal** laat een verbetering optekenen van meer dan 16 miljoen EUR tot 328 miljoen EUR (d.i. 6,2 % van de gewone ontvangsten in 2014 tegen 5,2 % in 2013).
- Op basis van de **Europese normen (ESR2010)** komt de financieringsbehoefte (het tekort) van de Waalse gemeenten uit op 330 miljoen EUR in 2012 tegen 83 miljoen EUR het dienstjaar daarvoor. De grootte daarvan wordt bepalend beïnvloed door het gewicht van de investeringen, die vooral oplopen op het einde van de bestuursperiode.

3. De financiën van de Brusselse gemeenten

Voor de Brusselse gemeenten komen uit de **begrotingen 2014** (en de **rekeningen 2012**) de volgende **grote trends in de evolutie** globaal naar voren:

Tabel met de kencijfers (Begrotingen 2014) – zie bijlage voor meer details

	In EUR/inw.	% evolutie (t.o.v. 2013)
Totale gewone uitgaven	1.837	+3,7%
Personeelsuitgaven	760	+3,2%
Dotatie aan het OCMW	261	+4,7%
Belastingontvangsten	979	+4,8 %
Saldo eigen dienstjaar	-8,8	-71 %
Saldo algemeen totaal	+50,6	-41 %
Investeringsuitgaven	475	-3,2 %
Gemeenteschuld (rekeningen 2012)	1.506	+10,1 %

Wat de **gewone uitgaven** betreft:

- Wij stellen een vertraging vast van de stijging van de **totale gewone uitgaven** (+3,7 % tegen +5,4 % in 2013), die evenwel relatief groot blijft in het huidige klimaat van lage inflatie.
- We vermelden eveneens de uitgesproken vertraging van de **personeelsuitgaven** (+3,2 % tegen +5,4 %) ondanks de nieuwe pensioenlasten. De verdere daling van het aantal statutairen ten voordele van de contractuele ambtenaren (die thans 62 % van het totale personeelsbestand vertegenwoordigen) dreigt evenwel op termijn nadelige gevolgen te zullen hebben in het kader van het nieuwe stelsel voor de responsabilisering rond de pensioenlasten.
- Hoewel de **uitgaven voor overdrachten** lichtjes zijn vertraagd ten opzichte van 2013 (en vooral de dotaties aan het OCMW), blijven ze fors toenemen (+4,4 %), dat is meer dan de stijging van alle gemeente-uitgaven samen. De uitgaven voor overdrachten nemen een steeds groter deel van de totale gewone uitgaven voor hun rekening (36,5 % in 2014).
- De stijging van de **gewone schulduitgaven** (+1,9 %), d.w.z. alle financiële kosten, is toe te schrijven aan de hogere terugbetaling van het schuldkapitaal, terwijl de interestlasten zijn gedaald.

Wat de **gewone ontvangsten** betreft:

- Wij noteren een dynamische stijging **van de totale gewone ontvangsten** (+4,5 %) in hoofdzaak dankzij de hogere fiscaliteit (+4,8 %), de subsidies (+7,2 %) en de financiële opbrengsten (+6,1 %).
- Ondanks een erg ongunstig economisch klimaat, zijn de **zogenaamde opcentiemen** (PB, onroerende voorheffing staan voor meer dan 75 % van de totale fiscaliteit) gemiddeld gestegen met bijna 5 % in 2014. Omdat de aanslagvoeten globaal genomen zeer stabiel zijn, kan de toename van de belastingontvangsten worden toegeschreven aan de evolutie van de belastinggrondslag (inkomsten, aantal inwoners) en aan tijdelijke technische effecten die te maken hebben met het ritme van de inkohiering (FOD Financiën).
- Ten slotte stellen wij eveneens een vertraging vast van hogere **eigen gemeentebelastingen** (die de gemeente zelf int) met een stijging van +4,1 % tegen + 8,7 % in 2013 en +7,3 % in 2012. De meest opmerkelijke stijgingen die de voorbije twee jaar werden opgetekend, slaan op belastingen op het innemen van het openbaar domein (bv.: belasting op parkeergelegenheden, veralgemening van de belasting op de zones voor betaalparkeren, het standgeld op markten) en op belastingen op het leveren van administratieve prestaties (bv. het afleveren van documenten).

In verband met de **investeringen en de schulden**:

- Op basis van de budgetten bedragen de nieuwe investeringen voor het eigen dienstjaar 548 miljard EUR, d.i. 475 EUR per inwoner. Hoewel het volume van de investeringsprojecten lichtjes is gedaald met 3,2 % in vergelijking met 2013, blijft het toch nog hoger dan dat wat op het einde van de vorige bestuursperiode werd opgetekend. In tegenstelling tot in de twee andere gewesten van het land, hebben de **investeringsprojecten** in Brussel geen significante daling laten optekenen ten opzichte van het einde van de vorige bestuursperiode. Die aanhoudende investeringsinspanning (die eveneens wordt gedragen door regionale steunmechanismen) heeft te maken met aanzienlijke nieuwe behoeften aan openbare voorzieningen om het hoofd te bieden aan de forse demografische groei van het Brussels gewest.
- De **gemeenteschuld** bedraagt gemiddeld 1.506 EUR per inwoner op basis van de rekeningen 2012. Sinds 2007 is de langetermijnschuld gemiddeld gestegen met meer dan 5 % per jaar als gevolg van nieuwe investeringen.

In verband met de **saldi van het budgettair evenwicht**:

- Volgens de **budgetten voor 2014** vertonen de Brusselse gemeenten een tekort van 10 miljoen EUR voor het eigen dienstjaar (12 gemeenten met een tekort) en een overschot van 57,6 miljoen EUR voor het algemeen totaal (3 gemeenten met een tekort). Dat overschot op het algemeen totaal is sinds 2012 gedaald met de helft.
- Op basis van de **Europese normen (ESR2010)** komt de financieringsbehoefte (het tekort) van de Brusselse gemeenten uit op 123 miljoen EUR in 2012 tegen 70 miljoen EUR het dienstjaar daarvoor en wordt die op een bepalende manier beïnvloed door het aandeel van de investeringen.

4. De gemeenten zullen de eerstvolgende drie jaar te maken krijgen met andere grote uitdagingen

Los van de gevolgen van de economische en financiële crisis, zullen de lokale besturen geconfronteerd blijven met diverse veeleer structurele hervormingen, die de komende jaren eveneens op hun financiën zullen wegen.

De belangrijkste financiële uitdagingen² zijn:

- de verdere toepassing van de **hervorming van de pensioenen van het statutair personeel** van de lokale besturen (door het geleidelijk optrekken van de basisbijdrage tot in 2016 en het toepassen van een responsabiliseringscoëfficiënt);
- de deelname van de lokale besturen aan het **budgettair stabiliteitspact** dat voorziet in een terugkeer naar het evenwicht van alle Belgische overheden in 2017 (volgens de ESR 2010-normen). De Europese richtlijn van 8 november 2011³ tot vaststelling van voorschriften voor de begrotingskaders van de lidstaten houdt overigens nieuwe vereisten in voor de lokale besturen in termen van begrotingskalender, rapportering en controle van de boekhoudstaten;
- de gevolgen van de uitvoering van de **nieuwe staatshervorming** (overheveling van bevoegdheden naar de gefedereerde entiteiten en hervorming van de bijzondere financieringswet);

² Deze uitdagingen vindt u in detail terug in "De financiële uitdagingen van de gemeentelijke bestuursperiode" (2013-2018) die in pdf-fiches beschikbaar zijn via: www.belfius.be/FinancieleUitdagingen

³ Richtlijn 2011/85/EU van de Europese Raad

- de toenemende kosten voor **sociale bijstand en voor veiligheid**;
- de implementatie van de hervorming van de **brandweerdiensten** (goedkeuring kaderwet van 15 mei 2007);
- de uitdagingen van de **demografische evolutie**, meer bepaald de problematiek van de vergrijzing van de bevolking en de gevolgen van de sterke demografische expansie in de grote steden (en in het bijzonder in de Brusselse gemeenten).

De problemen die men reeds heeft gehad om de begroting voor 2014 rond te krijgen (onder controle houden van de personeelskosten, terugschroeven van de investeringen) geven een idee van de problemen die de gemeenten zullen ondervinden om een kwaliteitsvolle dienstverlening te handhaven en tegelijkertijd de begroting in evenwicht te houden. Tegen die onzekere achtergrond zullen de kwaliteit van het beheer van de gemeente en de strategische en financiële langetermijnvisie in de toekomst des te meer van cruciaal belang zijn.

Dirk Gyselinck, lid van het directiecomité van Belfius Bank NV: "De gemeenten staan voor tal van uitdagingen. Meer dan ooit zal Belfius Bank steun blijven verlenen aan de lokale besturen en aan de Belgische samenleving in het algemeen, hetzij via zijn diverse studies en analyses, hetzij via de financiering van de overheid, zoals onlangs dankzij het programma "Smart Cities & Sustainable Development" dat samen met de EIB tot stand kwam".

Voor meer info: www.belfius.be/gemeentefinancien2014

Perscontact

Ulrike Pommée, ulrike.pommee@belfius.be / + 32 2 222 02 57
press@belfius.be / + 32 2 222 02 50

Research

Geert Gielens : geert.gielens@belfius.be / +32 2 222 70 84
Anne-Leen Erauw: Anne-Leen.Erauw@belfius.be / +32 222 56 10
Arnaud Dessoy: arnaud.dessooy@belfius.be / +32 2 222 31 16
Philippe Lafontaine: Philippe.Lafontaine@belfius.be / +32 222 63 69

Bijlage: Stuurtabel**Voornaamste indicatoren voor de Vlaamse gemeenten – BBC Budget en meerjarenplan 2014-2019**

VLAANDEREN	Omvang (EUR/inw.)	Groei	Gemiddelde 2007-2012	Meerjarenplan 2014-2019
	2014	2014		
EXPLOITATIE				
Exploitatie-ontvangsten	1.538	6,8 %	3,4 %	1,6 %
Waarvan				
Belastingontvangsten	764	9,0 %	3,2 %	1,5 %
Fondsen & toelagen	608	-	4,4 %	2,1 %
Ontvangsten uit werking	100	-	7,3 %	0,8 %
Exploitatie-uitgaven	1.427	-	3,6 %	1,2 %
Waarvan				
Werking	283	0,5 %	4,5 %	0,1 %
Personeel*	616	1,7 %	4,3 %	1,3 %
Toegestane werkingssubsidies	467	4,5 %	4,3 %	1,6 %
Sociale bijstand	149	8,2 %	4,5 %	2,0 %
Politiediensten	145	3,0 %	3,6 %	3,1 %
INVESTERINGEN				
Uitgaven	453	-	-	-19,1 %
SALDI				
Zelffinancieringsmarge	13	-	-	20,0 %
Budgettair resultaat ⁴	-125	-	-	-
Balans 2012				
SCHULD	1.274	1,40 %		

⁴ Exploitatiesaldo + Investeringsaldo + saldo Andere (financiering). Niet alle elementen zijn weergegeven in de tabel.

Voornaamste indicatoren voor de Waalse gemeenten – Budget 2014

WALLONIË	Niveau (EUR/inw.) 2014	Groei 2014	Gemiddelde 2007-2012
GEWONE ONTVANGSTEN			
Totale gewone ontvangsten	1347	-1,1%	3,0%
Belastingontvangsten	662	4,0%	4,1%
Fondsen & toelagen	524	3,6%	3,1%
Eigen ontvangsten	145	8,0%	-1,0%
Overboekingen	16	-	2,2%
GEWONE UITGAVEN			
Totale gewone uitgaven	1339	-1,8%	3,0%
Personeel	556	1,9%	3,5%
Werking	231	2,1%	3,3%
Overdrachten	380	-0,9%	4,5%
Toelage aan het OCMW	125	2,1%	4,0%
Toelage aan de politiezone	125	0,4%	3,0%
Schuld	169	2,9%	-1,9%
Overboekingen	3	-	-5,4%
SALDI			
Saldo gewone dienst – Eigen dienstjaar	8	-	-
Aantal (percentage) gemeenten met een tekort	36 13,7%	-	-
Saldo gewone dienst – Algemeen totaal	92	-	-
Aantal (percentage) gemeenten met een tekort	39 2,7%	-	-
WALLONIË			
	Niveau (EUR/inw) Balans 2012	Groei Balans 2012	
VERMOGENSVERRICHTINGEN			
Brutoschuldombloop	1.519	4,9%	-

Voornaamste indicatoren voor de Brusselse gemeenten – Begroting 2014

BRUSSEL	Omvang (EUR/inw.) 2014	Groei	
		2014	Gemiddelde 2007-2012
GEWONE ONTVANGSTEN			
Totale gewone ontvangsten	1.829	4,5 %	3,6 %
Belastingontvangsten	979	4,8 %	3,8 %
Fondsen en toelagen	659	4,2 %	3,9 %
Eigen ontvangsten	190	3,6 %	1,5 %
GEWONE UITGAVEN			
Totale gewone uitgaven	1.837	3,7 %	3,1 %
Personeel	760	3,2 %	2,2 %
Werking	208	2,2 %	3,6 %
Overdrachten	671	5,1 %	4,5 %
waarvan dotatie aan het OCMW	261	4,7 %	5,6 %
waarvan dotatie aan de politiezone	294	4,3 %	5,4 %
Schuld	185	1,9 %	3,4 %
SALDI			
Gewoon saldo - Eigen dienstjaar	-9	-	-
Aantal en percentage van de gemeenten met een tekort voor het eigen dienstjaar	12 63,2 %	-	-
Gewoon saldo - Algemeen totaal	50	-	-
Aantal (en percentage) van de gemeenten met een tekort voor het algemeen totaal	3 15,8 %	-	-
BRUSSEL			
	Omvang (EUR/inw.) Balans 2012	Groei 2012	
VERMOGENSVERRICHTINGEN			
Uitstaande brutoschuld	1.506	10,1 %	-